

**Skjøtselplan for slåttemark på Semundset,
Foldfjorden i Aure kommune, Møre og Romsdal
fylke.**

BIOREG AS

Rapport 2011:

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-179-5
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Møre og Romsdal ved Geir Moen	Dato: 31.10.2011
Referanse: Oldervik, F.G. & Folden, Ø. 2011. Skjøtselsplan for ei slåtteeng på Semundset, Foldfjorden i Aure kommune, Møre og Romsdal Fylke. Bioreg AS rapport 2011 : 32. ISBN; 978-82-8215-179-5.		
Referat: Rapporten beskriver naturverdier og arts mangfold for ei slåtteeng på Semundset i Foldfjorden i Aure kommune. Videre gjør rapporten rede for de skjøtselstiltak som bør settes i verk for å ta vare på de biologiske verdiene som er knyttet til lokaliteten.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Slåttemark		

Figur 1. Foto; Finn G. Oldervik 02.07.2011. Bildet er tatt mot nord og viser mesteparten av den relativt store slåtteenga på Semundset. Tilstanden virker å være noe ujevn rundt omkring på enga, kanskje delvis på grunn av litt ulik skjøtsel gjennom åra. Men fremdeles har enga kvaliteter som med optimal skjøtsel forhåpentlig vil utvikle seg i riktig retning.

Innhold

Innhold	3
Forord	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutforminger på Vestlandet	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Semundset, slåttemark	8
SØKBARE EGENSKAPER	8
SKJØTSELSPLAN	11
Kilder	12
Litteratur:	12
Muntlige kilder:	13
Internett:	13
Ortofoto/kart	13
Bilder	14

Forord

I samsvar med ei nasjonal handlingsplan for å ta vare på de gjenværende slåttemarkene i Norge ble det tatt initiativ til å lage de første skjøtselsplanene for Møre og Romsdal allerede i 2010. Det er Fylkesmannen ved Geir Moen som samordner dette arbeidet i fylket. Når det gjelder slåttemarkslokaliteten på Semundset, så har vi oppsøkt den flere ganger tidligere, men vi har likevel funnet det nødvendig å gjøre noen supplerende undersøkelser der, samt å ta en runde på lokaliteten sammen med eieren.

Den aktuelle lokaliteten ligger mellom fylkesvegen og ei hagemark på oppsida, mot skog både i nord og sør. Slåttemarka er eksponert mot vest og kan bli en liten attraksjon for veifarende om skjøtselen virker som den skal. Vi tenker da at enga i enda større grad enn nå vil fremstå som en vakker og velstelt blomstereng og et godt synlig landskapselement. Skjøtselsplanen for lokaliteten har som hovedoppgave å ta vare på og gjenvinne det opprinnelige artsmangfoldet, og da ved en skjøtselsmåte som ligner mest mulig på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og relativt sein slått, sammenlignet med dagens siloslått. Eventuelt kan det være aktuelt å supplere med litt høstbeite. Vårbeite bør unngås for å spare orkideene.

Vi vil med dette få takke Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/Geir Moen for oppdraget og for et godt samarbeid om prosjektet. Så vil vi også rette en takk til eier av den aktuelle slåttemarka, Helge Engdal for velvilje og tålmodighet når vi har mast om opplysninger.

Mjosundet i Aure 31. oktober 2011

Tingvoll 31. oktober 2011

For Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Øystein Folden

A. Generell del

Slåttemarker er areal som blir regelmessig slått. Semi-naturlig slåttemark eller såkalla natureng, er slåttemarker som er forma gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. De er ofte overflatelyddet, men ikke oppdyrket og tilsådd i senere tid, og ikke eller lite gjødsla. De ble alltid slått forholdsvis seint i sesongen. Slåttemarkene vart gjerne høstbeita og ofte også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer noe fra sted til sted og fra landsdel til landsdel. Slåttemark er urte- og grasdominert og oftest svært artsrik. De kan være åpne eller tresatte.

Tresatte slåttemarker med styvingstre som blir høstet ved lauring er i dag svært sjeldne. Slike såkalte lauvenger vart gjerne beita om våren, slått en gang seint om sommeren og beita om høsten. I tillegg vart greinene på trærne høstet til fôr med et tidsintervall på 5-8 år. I gammel tid spilte også myr ei viktig rolle som slåtteareal (slåttemyr). De fleste jordvassmyrene i Noreg har tidligere vært slått, men myrslåtten tok i stor grad slutt for ganske lenge siden og vart praktisert bare noen få steder fram til slutten av 1950-åra. Noen av slåttemyrene gror igjen, mens andre endrer seg mindre, her er det trolig få tydelige biologiske spor fra slåttedrifta. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrer som fremdeles er i hevd.

De ulike slåttemarkene hører til blant våre mest artsrike naturtyper, og er viktige også for andre organismer enn karplanter. T.d. er rundt 70 prosent av dagsommerfuglene våre knyttet til åpen engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og flere vadefugler bruker strandenger (slått eller beita) som hekkeområder og rasteplasser under trekket. I tillegg har slåttemarker mye å si for mange truede arter av beitemarksopp. Slåttemark kan ikke erstattes av beitemark fordi de inneholder vegetasjonstyper og flere arter som ikke klarer seg i område som bare blir beita. Sammenlignet med naturbeitemark har slåttemark generelt det høyeste artsmangfoldet og de største bestandene av flere truede engarter. Gjennom historia har slåttemark vært, og vil fremdeles være, om vi tar vare på de, viktige "levende genbanker". I tillegg er de bærekraftige økosystemer som har vært et nøkkelement i norsk landbruk i flere tusen år. Men driftsendringer på 1900-talet har ført til at slåttemark nå er mellom våre mest truede naturtyper.

Slåttemarksutforminger på Vestlandet

Den store variasjonen i slåttemarksvegetasjonen i Noreg er enda bare delvis kartlagt. I det følgende har vi likevel prøvd å peke på noen utforminger av slåttemarksvegetasjon som er særegne for Vestlandet og dermed gir fylka her et særskilt forvaltningsansvar. Vi gir òg døme på noen verdifulle lokaliteter.

I Møre og Romsdal har en svært godt oversyn over tradisjonelle slåttemarker fordi det her nylig er gjort ei sammenstilling av kunnskapen om denne naturtypen (Jordal 2007). 178 lokaliteter blir omtalt i rapporten fra dette prosjektet, og slåttemarker er registrert i 29 av de 37 kommunene i fylket. Lokalitetene finnes likevel først og fremst konsentrert innen mindre geografiske områder, og kommunene Stordal (22 lokaliteter, særlig i Nørdredalen), Rauma (28 lokaliteter, særlig i øvre Romsdalen), Tingvoll (19 lokaliteter, særlig i Vågbø-Holmeide) og Sunndal (16, særlig ved fjellgårdene) har flest kjente lokaliteter. Frisk fattigeng, ofte med stort artsmangfold, er trolig den viktigste vegetasjonstypen. 64 raudlistearter er registrert i de registrerte slåttemarkene (13 karplanter, 1 sommerfuglart og 50 sopparter).

- En særlig verdifull lokalitet er Skutholmen, Fræna, der det finnes et helhetlig fiskerbondelandskap som vert skjøttet tradisjonelt og har mange gamle kulturlandskapselement bl.a. mange små 1x2-meters potetåkrer i bergskortene. Slåttemarkene blir slått med ljà. Her finnes mange rødlistede beitemarkssopp. Stedet er vegløst og kan nåes med robåt over et 50 meter bredt sund.

- Langs Grøvuvasdraget (Sunndal, utvalgt for MR i 2008) og i øvre Romsdalen (Rauma) finnes tørre-friske slåttemarkar med flere tørrengsarter som *Pilosella*-arter og sjeldne sopper.
- Stordal kommune har kanskje landets største bestander av kvitkurle som i stor grad er knyttet til rester av slåttemark.
- Nordre Sunnmøre er et kjerneområde for solblom. Mer enn 30 000 blomsterstengler er registrert innen dette området. Dessverre er det nå bare sporadisk hobby slått igjen her.

I Hordaland har m.a. Losvik (1988) studert slåttemarksvegetasjon. Fire utforminger av jordnøtteng (frisk fattigeng, jordnøttutforming) finnes langs kysten her:

- Jordnøtteng, kystmaure-utforming med bl.a. kystgrisøre. Utforminga finnes også i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, grisøre-utforming med bl.a. blåstjerne og tusenfryd. Utforminga finnes også i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, prestekrage-utforming med bl.a. kystgrisøyre, kjerteløyentrøst og småengkall. Utforminga finnes også i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.
- Jordnøtteng, kamgras-utforming med bl.a. kystgrisøre, vill-lin, hjertegras, storblåfjær og musekløver.

I tillegg er ei femte utforming identifisert i fjordstroka (O2-O1):

- Frisk fattigeng, marikåpe-rødknapp-utforming med bl.a. englodnegras, smalkjempe, vill-lin og småengkall, men uten de typisk vestlige artene. Utbredelsen er ikke godt nok kjent.

Jordnøttengene har ei spesifikk norsk artssammensetning: Viktige lokaliteter er m.a. Urangsvåg, Bømlo og Gjuvsland, Varaldsøy.

I Sogn og Fjordane har miljøet rundt Ingvild Austed på Høgskulen over flere tiår forsket på og gjort en rekke registreringer i de tradisjonelle slåtteengene i fylket. Også i Sogn og Fjordane er det registrert flere jordnøttenger. Kystblåstjernerdominerte slåttemarkar finnes i ytre kyststrøk, bl.a. i Gåsvær i Solund, og lokalitetene Sandøyna, Vilnes og Hamna i Askvoll. En viktig slåttemarkslokalitet finnes på Øvre Ormelid, en hyllegard i Luster. Her finnes tørrenger med bl.a. brudespore, vanlig nattfiol og bakkesøte. Det er registrert mange slåttemarkar i Sogn og Fjordane, men flere av registreringene er gjort for relativt lenge siden og situasjonen i dag er usikker. På Grinde i Leikanger finnes ei flott lauveng der både trærne og enga fremdeles blir holdt i hevd.

I Rogaland er det registrert få slåttemarkar. Dette har dels sammenheng med at det er gjort lite forskning i Rogaland. Men hovedgrunnen er trolig det moderne og intensive jordbruket utover 1900-talet med omfattende nydyrking, oppgjødsling og bruk av engfrø førte til at de tradisjonelle slåttemarkene gikk tidlig ut av drift. Fattig berggrunn, høg nedbør og gjødselpåvirkning gjør at de fleste naturengene som er att er fattig engkveineng med blåknapp, blåklokke, følblom og ryllik. Denne er mindre artsrik enn mange andre engtyper. I nordre del av fylket finnes jordnøtt og kamgras i engene, mens det i den sørlige delen finnes enger med blodtopp, blåmunke og engtjæreblom. På Jonegarden i Sauda, en museumsgard der jorda er i statlig eie, er det både fattige og litt rikere enger og slåttemyr som med unntak av 10 år har vært drevet sammenhengende på gammelt vis. Her finnes kvitkurle og nattfiol. Solblom, som og er funnet her, finnes også i noen få andre registrerte slåttemarkar, m.a. Serigsted i Time og på Funningsland i Hjelmeland. Ei anna slåttemark på Jæren som har ligget brakk i lang tid, er hovedlokalitet for den sterkt truede arten jærtistel som her i landet bare finnes i denne delen av Hå kommune. Særlig artsrike dyneenger finnes på Jæren og Karmøy. Engslått på disse er lite kjent, men det er gjort forsøk på Åkrasanden der slått har økt artsmangfoldet.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarkar

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammel, artsrik eng på, er å følge opp den tradisjonelle driftsformen, uten gjødsling og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noe fra sted til sted avhengig

av klima og høyde over havet. Derfor er det viktig å finne ut hva som har vært vanlig på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet fra gammelt av. Slått før 10. juli var svært uvanlig.

En bør nytte lett redskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettere traktor) der det er mulig. Graset må bakketørkes eller hesjes før det blir fjerna. I tillegg til at en får tørt og godt høy, er bakketørkinga viktig for at frøa til engartene både skal få modne ferdig og bli liggende igjen på enga når høyet vert samlet sammen og kjørt vekk.

Enkelte steder har engene i tillegg vært beita, enten vår eller høst eller begge deler. Bare beiting kan ikke erstatte slått, men er dette eneste mulige skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsomme. Storfeet velger ikke ut "godbitene" slik sauene gjør. Men beitepresset må ikke være for stort, og en må regne med noe manuell etterrydding. Der en har tidligblomstrende arter er det særlig viktig at en unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjelder restaurering av enger som er i gjengroing og utviding av eksisterende slåtteareal er det viktig ikke å sette i gang med mer omfattende restaurering enn det en klarer å følge opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaureres, kan det være lurt å ta det trinnvis over flere sesonger. Slik blir det mer overkommelig, og en får erfaring med hvor omfattende de ulike tiltakene er og hvor mye en kan vente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomføres på frossen og gjerne bar mark. Da unngår en skader på undervegetasjonen, og samtidig er det enklere å få en lågest mulig stubbe. Rydding i snø kan være mer tungvint. Mindre busker og oppslag kan òg ryddes om sommeren når det er tørt og mye av biomassen er samla i bladene.

I slåtteenger som *ikke* har vært tresatt er det ikke noe poeng i å sette att tre ved rydding, men gamle styvingstre bør få stå. et og annet lauvtre med fin og vid krone kan òg gjerne få stå. Alle gran/furu og fremmede treslag bør fjernes. Etter hogst er det særlig viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samlet sammen og brent på egnede steder, og aller helst fraktet ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredt utover vil ellers fort føre til ny dominans av uønsket hurtigvoksende, konkurransesterk vegetasjon. Av same grunn er oppflising og spredning av flis i området ikke å anbefale.

Gjenstående biomasse vil ta opp noe av næringa som blir frigjort fra døde røtter av tre og busker som har blitt ryddet bort. Dette gir en gjødslingsvirkning som lett fører til uønsket nitrogenkrevende arter (t.d. bringebær og brennesle). Gradvis åpning er derfor viktig. Gjødslingsvirkning sammen med økt lysinnstråling fører gjerne òg til en del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningene i juli, når det er minst energi samlet i rotsystemet. Dette faller normalt sammen med slåttetidspunktet. Det kan likevel være nødvendig å rydde lauvrenninger flere ganger de par første sesongene.

Osp sprer seg ved rotskudd, og rydding kan i mange tilfelle føre til omfattende renning. Det kan derfor lønne seg å ringbarke osp ved å skjære et ca. fem cm bredt bånd rundt treet nedenfor den nederste greina. Det er viktig at snittet er såpass djupt at all borken forsvinner, slik at transporten av næringsstoff stopper helt opp. Det er lettest å ringbarke om våren. Etter tre somre må de døde trærne fjernes. Stubber må kappes helt ned til bakken, enten i forbindelse med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubber vil råtna fortere om en skiller borken fra veden med et spett eller lignende, og deretter stapper jord i mellom. Med unntak av osp og or kan en òg unngå renninger på denne måten. Dette kan f.eks. være aktuelt i kanter som hindrer lysinnstråling til slåttemarka.

Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle og mjøduert vil normalt forsvinne ved slått over tid. Men for å få de bort kan det i begynnelsen være nødvendig å slå flere ganger per sesong med ljå eller krattrydder. Felt med einstape bør slås ned med kjepp, ikke skjæres ned. På denne måten holder bregna fram med å transportere næring fra røttene, og utarmer dermed rotsystemet sitt. Bregna bør så fjernes om høsten.

For mer utfyllende stoff om skjøtsel, restaurering og hevd:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker er å finne på DN sine hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500034662&language=0>

B. Semundset, slåttemark

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)									
*Navn på lokaliteten Foldfjorden: Semundset					*Kommune Aure			*Områdenr.	
ID i Naturbase BN00042340		*Registrert i felt av: Finn Gunnar Oldervik bl.a. i 2005 og sammen med Øystein Folden i juli 2011. Oldervik tok en tilstandssjekk også i september 2011.					*Dato: Bl.a. 23.05.2005, 02.07.2011 og 17.09.2011.		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) -							Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
*Hovednaturtype: - Kulturlandskap, slåttemark (D01) 100%					Utforminger: Frisk fattigeng (D0104)G4 90 % andel Sølvbunkeeng (D0103)(G3) 10 % andel				
Tilleggsnaturtyper: - Ingen									
*Verdi (A, B, C): A – svært viktig			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)						
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11) . Ingen spesielle utenom de som er nevnt i andre sammenhenger.									
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):				Vegetasjonstyper:	
< 20 m	X	God		Slått	x	Torvtekt		Jordnøtt-nattfiol-utforming (egendefinert) 100 % andel (av den friske fattigenga)	
20 - 50 m		Svak	x	Beite	x	Brenning		(Utformingen er egentlig en "under-utforming" av jordnøtteng av prestekrageutforming)	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell			
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling					
		Dårlig		Lauving					
*OMRÅDEBESKRIVELSE (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)									
<p>INNLEDNING: Lokalitetsbeskrivelsen ble først innlagt av Finn Oldervik den 20.05.2011. I oktober 2011 ble det gjort en del forandringer og suppleringer i planen av nevnte Oldervik sammen med Øystein Folden. I Naturbase tilsvarer lokaliteten deler av nr. BN00042340. Opprinnelig er den registrert og beskrevet av Finn Gunnar Oldervik basert på feltarbeid bl.a. den 23.05.2005, men i forbindelse med at det skal utarbeides skjøtselsplaner for lokaliteten har den blitt reinventert den 2. juli av Oldervik og Folden og den 17. september 2011 av Oldervik.</p>									

BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG: Lokaliteten ligger mellom fylkesveien og en hagemark, - den siste skilt fra slåttemarka ved gjerde. Slåttemarka ligger lengst mot sør av det en kan kalle kulturlandskapet på oversida av fylkesvegen på Semundset. Av hensyn til sauebeitinga er lokaliteten nå delt i to av et gjerde. Mot sør er lokaliteten avgrenset av blandingskog, mens det i nord er mest lauvskog. Den ligger i sørboreal vegetasjonssone (SB) og i grenseland mellom klart oscanisk vegetasjonsseksjon (O2) og sterkt oscanisk seksjon (O3). Berggrunnen her er dominert av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, men stedvis i området kan berggrunnen virke å være noe rikere.

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER: Lokaliteten har vært slått nesten fram til dags dato, så dette må sies å være ei typisk slåtteeng. Vegetasjonen her er rimelig grei å plassere i forhold til Fremstad (1997). Dette er hovedsaklig frisk fattigeng (G4) av vanlig utforming. Dessuten er det litt innslag av sølvbunkeeng (ca 10%) Utforminga på fattigenga er den mest vanlige nemlig G4a, vanlig utforming. Vi har valgt å definere en utforming der spesielt karakterartene, jordnøtt, prestekrage og grov nattfiol er tilstede, og der sekundærarter som smalkjempe, kjerteløyentrøst og småengkall utgjør et betydelig innslag. Artsinventaret her samsvarer bra med det som i Fremstad & Moen blir kalt Jordnøtteng, prestekrageutforming. Her blir karakterarter som; Kjerteløyentrøst, prestekrage, tiriltunge, blåkoll og småengkall nevnt. Ingen av disse er mengdearter på lokaliteten, men de er alle til stede i betydelig antall. I tillegg er det et betydelig antall av orkideen grov nattfiol her. Det spørs om det ikke skulle vært definert en egen utforming der denne orkideen er en av karakterartene? Forandringer i skjøtselen de seneste tre-fire årene begynner også å sette sitt preg på lokaliteten og muligens kan artsmangfoldet være noe i tilbakegang sammenlignet med for 4-5 år siden.

ARTSMANGFOLD: Det er ikke tatt opp fullstendig artsliste verken for beitemarkssopp eller karplanter på lokaliteten, men ved tidligere års passeringer til hagemarka ovafor, så er det bl.a. observert både rød honningvokssopp (**NT**) og rødneende lutvokssopp (**VU**) på lokaliteten. Dessuten ble det registrert mørkskjellet vokssopp (**VU**) på lokaliteten ved besøket den 17. september 2011. Av beitemarkssopp som ikke er rødlistet kan nevnes: Seig vokssopp *Hygrocybe laeta*, skjør vokssopp *Hygrocybe ceracea*, gul vokssopp *Hygrocybe chlorophana*, honningvokssopp *Hygrocybe reiidi*, skarlagenvokssopp *Hygrocybe punicea* og grå vokssopp *Hygrocybe irrigata*. Av karplanter ble følgende arter notert våren 2005; Engfrytle, grov nattfiol, gulaks, hvitkløver, jordnøtt, legeveronika, ryllik, smalkjempe, tepperot og tiriltunge. I 2011 ble følgende arter notert; Bakkesoleie, bleikstarr, blåklokke, blåkoll, einstape, engfrytle, engkvein, engsyre, føllblom, grasstjerneblom, grov nattfiol, gulaks, harestarr, harerug, hvitkløver, knappsviv, legeveronika, prestekrage, ryllik, smalkjempe, sølvbunke, tiriltunge, tunsmåarve, flekkmarihand, skogsnelle, arve, rødkløver, stormarimjelle, jordnøtt, kjerteløyentrøst, småengkall, fuglevikke, geitsvingel, sløke, mjøduert og tveskjeggveronika (Karakterartene er skrevet i kursiv).

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING: Slåttemarkspreget er fremdeles tydelig på denne enga selv om det er noe ujevnt innen lokaliteten hvordan tilstanden er. Bruken av kunstgjødsel begynner naturligvis å sette sitt preg på slåttemarka, men med riktig skjøtsel kan nok dette likevel bli ei riktig fin blomstereng etter noen år.

Tidligere drift: Fra gammelt har denne enga vært brukt på tradisjonelt vis med vårbeiting og høstbeiting, samt slått og tørking av høy. Slåtten gikk oftest for seg i tidsrommet 10. til 20. juli. I følge eieren så ble lokaliteten sist pløyd ved slutten av 1970-tallet, dvs for ca 30-35 år siden. Lokaliteten ble da gjødslet med kumøkk, men siden har det ikke vært brukt naturgjødsel her utenom det som beitedyrene legger fra seg. I de første årene etter at det ble pløyd ble det benyttet noe kunstgjødsel på enga, først påført for hånd, men senere med gjødselsspreder og traktor. I 1988 ble gårdsdrifta inkludert husdyrholdet avviklet på gården og forskjellige leietakere har siden benyttet enga. I de første årene etterpå ble det drevet slått og høying på tradisjonelt vis. Siden leietakeren drev økologisk, så ble det heller ikke gjødslet. Ved slutten av 1900-tallet ble det andre leietakere og også disse drev tradisjonell slått og høying. Det er litt usikkert om disse gjødslet, men trolig gjorde de ikke det. Ved begynnelsen av 2000-tallet, (kanskje i 2002) tok så Jan Hansen, sammen med kona Janne over bruken av enga og også disse drev tradisjonell slått med høying i noen år. De første årene de brukte enga ble det ikke påført gjødsel etter det vi har fått opplyst.

Nåværende drift: De siste årene har det bare vært beitet her av sauer, og uten at det har vært slått på tradisjonelt vis. Sauene, ca 10 voksne og noen flere lam har oftest vært sluppet på beite her ved begynnelsen av juli. På høsten er så enga slått med beitepusser, uten at strøet er fjernet fra enga.

FREMMEDE ARTER: Ingen fremmede arter er registrert på lokaliteten.

KULTURMINNER: Ingen spesielle.

SKJØTSEL OG HENSYN: Det er ønskelig at denne slåtteennga blir holdt i hevd ved slått i fremtiden og at det eventuelt kan bli supplert med litt beiting. Det er ønskelig at bruken av tung traktor begrenses som følge av jordpakking, og at en bruker tohjula slåmaskin i stedet. Lett firehjuls traktor kan være et alternativ. De artsrike kantområdene bør også slås. Av hensyn til vegetasjon og artsmangfold bør det ikke gjødsles eller foretas vesentlige fysiske inngrep. (For nærmere opplysninger, se skjøtelsesplan!)

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP: Lokaliteten ligger litt avsondret fra den andre dyrkamarka på Semundset, men sammen med hagemarka på oversida så må det absolutt kalles del av et helhetlig kulturlandskap.

VERDIBEGRUNNELSE: Vi har funnet at enga kan gå under frisk fattigeng (G4a), dvs Jordnøtteng av prestekrage-utforming. Dette er en utforming som er regnet som sterkt truet (EN) i følge Fremstad & Moen (2001). Lokaliteten får verdi A (svært viktig) både fordi utformingen er sterkt truet og fordi det er registrert rødlistede beitemarkssopp her. Selv om slåttemarka ikke er helt som den skal være pga feilskjøtsel de siste årene, så vil vi tro at den snart gjenfinner slåttemarkstrukturen når skjøtselen blir korrigert. Uten rett skjøtsel vil verdien snart kunne falle.

KARAKTERARTER:

Blåklokke
Blåkoll
Grovt nattfiol
Gulaks
Jordnøtt
Kjerteløyentrøst
Prestekrage
Smalkjempe
Småengkall
Tiriltunge

RØDLISTEARTER:

Mørkskjella vokssopp (VU)
Rød honningvokssopp (NT)
Rødnende lutvokssopp (VU)

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtseleksplan: 31.10.2011	UTFORMET AV: FINN OLDERVIK OG ØYSTEIN FOLDEN		FIRMA: BIOREG AS	
EU89-UTM Sone 32 Ø=470659 N=7010631	Gnr/bnr. 83/1	AREAL (nåværende): 11,0 da	AREAL etter evt. restaurering:	Del av verneområde? Nei!

MÅL:**Hovedmål for lokaliteten:**

- Lokaliteten skal holdes i god hevd med årlig slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. A-verdien på lokaliteten skal opprettholdes ved at populasjoner av ev. rødlistede og kravfulle arter skal beholdes på dagens nivå, eller økes.
- Videre er det et mål at slåttemarka igjen skal oppnå den forholdsvis jevne fordelingen av arter som en må regne med at den hadde så lenge den ble slått på tradisjonelt vis og at den typiske slåttemarksstrukturen gjenvinnes.
- Det er også et mål at den sterkt truede vegetasjonstypen, Jordnøtteng, prestekrageutforming (EN) i fremtiden skal kunne utgjøre en minst like stor del av lokaliteten som den nå gjør.
- Slåttemarka skal ligge i et åpent landskap og kantsoner skal ikke skygges ut av trær og kratt.
- Slåttemarka skal ikke gjødsles.

Tilstandsmål arter:

- Artsmangfoldet i slåttemarka skal opprettholdes ev utvides jf. artslistene over.
- Populasjoner av artene i lista over karakterarter skal opprettholdes eller utvides.
- Populasjoner av artene i lista over rødlistearter skal opprettholdes eller helst utvides.

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing:

- Løvtrekkratt på slåttemarka skal ikke forekomme.

AKTUELLE TILTAK:	Prioritering (år)	Kostnad kr/ ant timer	Kontroll /dato:
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:			
<ul style="list-style-type: none"> Litt rydding og fjerning av materiale Merking av traktortrase med staur 	2012	5 t à kr. 300,- kr. 1.500,-	seinhøst 2013 og 2015
Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:			
<ul style="list-style-type: none"> Sen slått - tidligst midten av juli. Siden dette er en relativt stor lokalitet, så kan lett 4-hjulstrekk traktor¹ tillates brukt både til maskinslått og til uttransport av slått gras, det siste helst i en fast trase gjennom teigen for å unngå mer jordpakking enn høyst nødvendig. Traseen skal merkes med staur til den er lett å finne igjen. Det beste hadde likevel vært å bruke motorslåmaskin til slått. Kantene bør etterslås med ljå. 	2012		2013
<ul style="list-style-type: none"> Raking, vending og bortkjøring av høy for bruk som husdyrfór etter minst to dagers tørking. Også her kan lett firehjulstraktor kombinert med egnet redskap tillates. En bør bestrebe seg på rasjonell kjøring innen lokaliteten, slik at en unngår skadelig jordpakking i særlig grad 	2012	11,0 dekar à kr. 1.800,- = Kr. 19.800,-	2013
<ul style="list-style-type: none"> Etterbeite med sau/storfe. 	2012	Samlet sum	2013
<ul style="list-style-type: none"> Samlet sum første året 		<u>Kr. 21.800,-</u>	
UTSTYRSBEHOV:			
<ul style="list-style-type: none"> tohjuls slåmaskin vil være gunstig for å unngå jordpakking og dessuten gjøre det lettere å slå kantene. ljå, rive, høygaffel lett traktor for å kjøre bort det ferdigtørka høyet. 			
OPPFØLGING:			
Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år:			
Behov for registrering av spesifikke artsgrupper:			
En bør tilstrebe å kartlegge forekomstene av jordnøtt og grov nattfiol så fullstendig som mulig, slik at utbredelsen innen lokaliteten kan kontrolleres senere. I tillegg bør en forsøke å følge utviklingen av eventuelle forekomster av beitemarkssopp, hvorvidt denne forandrer seg med de nye skjøtselstiltakene. Beitemarksfungaen er dårlig undersøkt på denne lokaliteten.			
Tilskudd søkt år:		Søkt til:	
Tilskudd tildelt år:		Tildelt fra:	
Skjøtselsavtale parter:			
ANSVAR:			
Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen.			

Kilder

Litteratur:

¹ Lettere traktor er akseptert da alternativet kan bli at arealet vil bli forhøsta tidlig eller eventuelt bare beita og beitepussa om høsten etter at beitinga er avslutta. Beitepusser er et dårlig alternativ for å holde slåttemarkar i hevd.

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Fremstad, E. og Moen, A. (red). 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitenskapsmuseet. Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Oldervik F 2005. Feltundersøkelser

Muntlige kilder:

Helge Engdal, eier. 6698 Foldfjorden Tlf. 454 62 844.

Internett:

Dato	Nettsted
01.10.11	Direktoratet for naturforvaltning, Naturbase
01.10.11	Artsdatabanken, Rødlista og Artskart

Ortofoto/kart

Figur 2. Dette ortofotoet fra Gislink viser avgrænsningen av den aktuelle lokaliteten sentralt i bildet.

Bilder

Figur 3. Foto; Finn Oldervik, 2. juli 2011 ©. Bildet viser noe av den sørligste delen av lokaliteten, - den som går under navnet Engsvingla. Selv om det er en frodig grasvokster her nå, så er det i det minste en liten topp med prestekrage som enda holder stand.

Figur 4. Foto; Finn Oldervik, 2. juli 2011 ©. Som dette bildet viser, så er det i alle fall stedvis mye nattfiol. Samtidig ser en at bruken av kunstgjødsel de siste årene fører til en frodig vegetasjon, særlig av gras. Om dette fortsetter, så er det nok stor fare for at de nitrofile storvokste artene etter hvert vil bli dominerende på lokaliteten og at de små lyselskende naturengplantene vil bli skygget ut.